

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XXXIV. — Wydana i rozestana dnia 16 lipca 1882.

98.

Umowa z dnia 3 lipca 1880,

zawarta z Sultanem marokkańskim we względzie wykonywania prawa opieki.

(Zawarta w Madrycie dnia 3 lipca 1880, przez Jego c. i k. Apostolską Mość ratyfikowana dnia 26 grudnia 1880, ratyfikacye wymieniono dnia 1 maja 1881).

Nos Franciscus Josephus Primus,
divina favente clementia Austriae Imperator;
 Apostolicus Rex Hungariae, Rex Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae,
 Slavoniae, Galiciae, Lodomeriae et Illyriae; Archidux Austriae;
 Magnus Dux Cracoviae; Dux Lotharingiae, Salisburgi, Styriae,
 Carinthiae, Carnioliae, Bucovinae, superioris et inferioris Silesiae;
 Magnus Princeps Transilvaniae; Marchio Moraviae; Comes
 Habsburgi et Tirolis etc. etc.

Notum testatumque omnibus et singulis, quorum interest, tenore praesentium facimus:

Quum Nos atque Majestates Suae Germaniae Imperator, Borussiae Rex, Belgarum Rex, Daniae Rex, Hispaniae Rex, deinde Statuum unitorum Americae septentrionalis Praeses et Reipublicae francogallicae Praeses, porro Majestates Suae, Magnae Britanniae et Irlandiae Regina, Italiae Rex, Sultanus Maroccanus, Nederlandiae Rex, Lusitaniae et Algarbiae Rex, Sueciae et Norvegiae Rex, cum in finem, ut quaestiones inter regimen Maroccanum atque regnorum alienorum repraesentantes ibi accreditos pendentes, jus protectionis

attinentes, regularentur, plenipotentiaris Suos ad conferentias Madridi habendas delegerunt, qui tractatum desuper inierunt atque signaverunt, tenoris sequentis:

Pierwopis.

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Hongrie; Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse; Sa Majesté le Roi des Belges; Sa Majesté le Roi de Danemark; Sa Majesté le Roi d'Espagne; Son Excellence le Président des États-Unis d'Amérique; Son Excellence le Président de la République Française; Sa Majesté la Reine du Royaume Uni de la Grande Bretagne et d'Irlande; Sa Majesté le Roi d'Italie; Sa Majesté le Sultan du Maroc; Sa Majesté le Roi des Pays-Bas; Sa Majesté le Roi de Portugal et des Algarves; Sa Majesté le Roi de Suède et de Norvège;

Ayant reconnu la nécessité d'établir sur des bases fixes et uniformes l'exercice du droit de protection au Maroc, et de régler certaines questions qui s'y rattachent, ont nommé pour leurs Plénipotentiaires à la Conférence qui s'est réunie à cet effet à Madrid, savoir:

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Hongrie, Monsieur le Comte Emanuel Ludolf, Son Conseiller intime et actuel, Grand-Croix de l'Ordre Impérial de Léopold, Chevalier de première classe de l'Ordre de la Couronne de Fer, etc. etc., Son Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire près Sa Majesté Catholique;

Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, Monsieur le Comte Eberhardt de Solms-Sonnenwalde, Commandeur de première classe de Son Ordre de l'Aigle Rouge avec feuilles de chêne, Chevalier de la Croix de Fer,

Przekład.

Najjaśniejszy Cesarz austriacki, Król węgierski; Najjaśniejszy Cesarz niemiecki, Król pruski; Najjaśniejszy Król belgijski; Najjaśniejszy Król duński; Najjaśniejszy Król hiszpański; Jego Ekscelencya Prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki; Jego Ekscelencya Prezydent Rzeczypospolitej francuskiej; Najjaśniejsza Królowa Królestwa Zjednoczonego Wielkiej Brytanii i Irlandyi; Najjaśniejszy Król włoski; Najjaśniejszy Sultan marokkański; Najjaśniejszy Król holenderski; Najjaśniejszy Król portugalski i algarbski; Najjaśniejszy Król szwedzki i norwegijski;

widząc potrzebę oparcia na stałych i jednostajnych podstawach prawa opieki w Marokko i uporządkowania pewnych wątpliwości, będących z niem w związku, mianowali swymi pełnomocnikami na konferencyą, zwołaną w tym celu do Madrytu, jakoto:

Najjaśniejszy Cesarz austriacki, Król węgierski, pana Hrabiego Emanuela Ludolfa, Swego radcę tajnego i rzeczywistego kawalera wielkiego krzyża orderu Leopolda, kawalera pierwszej klasy orderu żelaznej korony itd. itd., Swego posła nadzwyczajnego i Ministra pełnomocnego przy dworze Najjaśniejszego Króla katolickiego;

Najjaśniejszy Cesarz niemiecki, Król pruski, pana Hrabiego Eberharda Solms-Sonnenwalde, komandora pierwszej klasy Swego orderu orła czerwonego z liśćmi dębowymi, kawalera żelaznego krzyża itd. itd., Swego posła

etc. etc., Son Envoyé extraordinaire et plénipotentiaire près Sa Majesté Catholique;

Sa Majesté le Roi des Belges, Monsieur Edouard Anspach, Officier de Son Ordre de Léopold etc. etc., Son Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire près Sa Majesté Catholique;

Sa Majesté le Roi d'Espagne, Don Antonio Cánovas del Castillo, Chevalier de l'Ordre insigne de la Toison d'Or etc. etc., Président de Son Conseil des Ministres;

Son Excellence le Président des Etats-Unis d'Amérique, Monsieur le Général Lucius Fairchild, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire des Etats-Unis près Sa Majesté Catholique;

Son Excellence le Président de la République Française, Monsieur le Vice-Amiral Jaurès, Sénateur, Commandeur de la Légion d'Honneur etc. etc., Ambassadeur de la République Française près Sa Majesté Catholique;

Sa Majesté la Reine du Royaume Uni de la Grande Bretagne et d'Irlande, l'Honorable Lionel Sackville Sackville West, Son Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire près Sa Majesté Catholique; lequel est également autorisé à représenter Sa Majesté le Roi de Danemark;

Sa Majesté le Roi d'Italie, Monsieur le Comte Joseph Greppi, Grand-Officier de l'Ordre des S. S. Maurice et Lazare, de celui de la Couronne d'Italie, etc. etc., Son Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire près Sa Majesté Catholique;

Sa Majesté le Sultan du Maroc, le Taleb Sid Mohammed Vargas, Son Ministre des affaires étrangères et Ambassadeur extraordinaire;

Sa Majesté le Roi des Pays-Bas, Monsieur le Jonkheer Maurice de

nadzwyczajnego i pełnomocnego przy dworze Najjaśniejszego Króla katolickiego;

Najjaśniejszy Król belgijski, pana Edwarda Anspacha, oficera Swego orderu Leopolda itd. itd., Swego posła nadzwyczajnego i Ministra pełnomocnego przy dworze Najjaśniejszego Króla katolickiego;

Najjaśniejszy Król hiszpański, Don Antonia Cánova del Castillo, kawalera orderu złotego runa itd. itd., prezesa rady ministrów;

Jego Ekscelencya Prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki, pana generała Łucyusza Fairchild, posła nadzwyczajnego i Ministra pełnomocnego Stanów Zjednoczonych przy dworze Najjaśniejszego Króla katolickiego;

Jego Ekscelencya Prezydent Rzeczypospolitej francuskiej, pana wice-admirała Jaurès, senatora, komandora legii honorowej itd. itd., ambasadora Rzeczypospolitej francuskiej przy dworze Najjaśniejszego Króla katolickiego;

Najjaśniejsza Królowa Królestwa Zjednoczonego Wielkiej Brytanii i Irlandyi, czeigodnego Lionela Sackville Sackville West, Swego posła nadzwyczajnego i Ministra pełnomocnego przy dworze Najjaśniejszego Króla katolickiego, który jest upoważniony reprezentować Najjaśniejszego Króla duńskiego;

Najjaśniejszy Król włoski, pana Hrabiego Józefa Greppi, wielkiego oficera orderu śś. Maurycego i Łazarza i orderu korony włoskiej itd., Swego posła nadzwyczajnego i Ministra pełnomocnego przy dworze Najjaśniejszego Króla katolickiego;

Najjaśniejszy Sultan marokkański, Taleba Sid Mohameda Vargas, Swego Ministra spraw zewnętrznych i nadzwyczajnego ambasadora;

Najjaśniejszy Król holenderski, pana Jonkheer Maurycego Heldewier, ko-

Heldewier, Commandeur de l'Ordre Royal du Lion Néerlandais, Chevalier de l'Ordre de la Couronne de Chêne de Luxembourg etc. etc., Son Ministre Résident près Sa Majesté Catholique;

Sa Majesté le Roi de Portugal et des Algarves, Monsieur le Comte de Casal Ribeiro, Pair du Royaume, Grand-Croix de l'Ordre du Christ, etc. etc., Son Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire près Sa Majesté Catholique;

Sa Majesté le Roi de Suède et de Norvège, Monsieur Henri Akerman, Commandeur de première classe de l'Ordre de Wasa, etc. etc., Son Ministre Résident près Sa Majesté Catholique;

Lesquels, en vertu de leurs pleins pouvoirs, reconnus en bonne et due forme, ont arrêté les dispositions suivantes :

Article premier.

Les conditions dans lesquelles la protection peut être accordée sont celles qui sont stipulées dans les Traités britannique et espagnol avec le Gouvernement marocain et dans la Convention survenue entre ce Gouvernement, la France et d'autres Puissances en 1863, sauf les modifications qui y sont apportées par la présente Convention.

Article 2.

Les Représentants étrangers Chefs de Mission, pourront choisir leurs interprètes et employés parmi les sujets marocains ou autres.

Ces protégés ne seront soumis à aucun droit, impôt ou taxe quelconque, en dehors de ce qui est stipulé aux articles 12 et 13.

Article 3.

Les Consuls, Vice-Consuls ou Agents consulaires Chefs de poste qui résident dans les Etats du Sultan du Maroc, ne

mandora orderu królewskiego lwa holenderskiego, kawalera orderu luksemburskiego korony dębowej itd., Swego Ministra przy dworze Najjaśniejszego Króla katolickiego;

Najjaśniejszy Król portugalski i algarbski, pana Hrabiego Casal Ribeiro, para królestwa, kawalera wielkiego krzyża orderu Chrystusa itd. itd., Swego posła nadzwyczajnego i Ministra pełnomocnego przy dworze Najjaśniejszego Króla katolickiego;

Najjaśniejszy Król szwedzki i norwegijski, pana Henryka Akerman, komandora pierwszej klasy orderu Wazy itd. itd., Swego Ministra przy dworze Najjaśniejszego Króla katolickiego;

którzy na zasadzie pełnomocnictw swoich, w dobrej i należytej formie znalezionych, zgodzili się na następujące postanowienia :

Artykuł 1.

Opieka może być udzielana pod temi samemi warunkami, które były ustanowione w traktatach angielskim i hiszpańskim z Rządem marokańskim, jakoteż w umowie zawartej między tymże Rządem a Francją i innemi mocarstwami w roku 1863, wyjąwszy zmiany zaprowadzone Umową niniejszą.

Artykuł 2.

Reprezentanci zagraniczni, naczelnicy poselstw, mogą przyjmować na tłumaczy i urzędników poddanych marokańskich lub innych poddanych.

Przyjęci pod opiekę nie podlegają żadnemu podatkowi i żadnym jakimkolwiek opłatom, wyjąwszy te, które są ustanowione w artykułach 12 i 13.

Artykuł 3.

Konsulom, wicekonsulom i agentom konsulowskim, którzy są zwierzchnikami urzędów konsulowskich i rezydują

pourront choisir qu'un interprète, un soldat et deux domestiques parmi les sujets du Sultan, à moins qu'ils n'aient besoin d'un secrétaire indigène.

Ces protégés ne seront soumis non plus à aucun droit, impôt ou taxe quelconque, en dehors de ce qui est stipulé aux articles 12 et 13.

Article 4.

Si un Représentant nomme un sujet du Sultan à un poste d'Agent consulaire dans une ville de la côte, cet Agent sera respecté et honoré, ainsi que sa famille habitant sous le même toit, laquelle, comme lui-même, ne sera soumise à aucun droit, impôt ou taxe quelconque en dehors de ce qui est stipulé aux articles 12 et 13; mais il n'aura pas le droit de protéger d'autres sujets du Sultan en dehors de sa famille.

Il pourra, toutefois, pour l'exercice de ses fonctions, avoir un soldat protégé.

Les Gérants des Vice-Consulats, sujets du Sultan, jouiront, pendant l'exercice de leurs fonctions, des mêmes droits que les Agents consulaires sujets du Sultan.

Article 5.

Le Gouvernement marocain reconnaît aux Ministres, Chargés d'affaires et autres Représentants le droit, qui leur est accordé par les Traités, de choisir les personnes qu'ils emploient, soit à leur service personnel, soit à celui de leurs Gouvernements, à moins toutefois que ce ne soient de Cheiks ou autres employés du Gouvernement marocain, tels que les soldats de ligne ou de cavalerie, en dehors des Maghaznias préposés à leur garde. De même ils ne pourront employer aucun sujet marocain sous le coup de poursuites.

w państwach Sultana marokańskiego, wolno jest wybrać sobie tylko jednego tłumacza, jednego żołnierza i dwóch służących z pomiędzy poddanych Sultana i co najwięcej, sekretarza krajowca, gdyby go potrzebowali.

Ci protegowani również nie będą podlegali żadnemu podatkowi i żadnym jakimkolwiek opłatom, wyjąwszy te, które są ustanowione w artykułach 12 i 13.

Artykuł 4.

Jeżeli reprezentant zagraniczny mianuje agentem konsulowskim w mieście leżącym nad brzegiem morskim, poddanego Sultana, urzędnik ten będzie szanowany i poważany jak niemniej i jego rodzina, mieszkająca pod tym samym dachem, która również jak on nie będzie podlegała żadnym podatkom lub opłatom, wyjąwszy ustanowione w artykułach 12 i 13; jednak nie wolno mu przyjmować pod opiekę innych poddanych Sultana, oprócz swej własnej rodziny.

Wolno mu jednak dla wykonania swych czynności mieć żołnierza zostającego pod opieką.

Pełnomocnicy wicekonsulów, będący poddanymi Sultana, mogą używać podczas wykonywania swych czynności tych samych praw, co i agenci konsulowscy, będący poddanymi Sultana.

Artykuł 5.

Rząd marokański przyznaje ministrom, pełnomocnikom i innym reprezentantom prawo nadane im traktatami, wybrania sobie osób im potrzebnych, czy do osobistej usługi, czy też do służby rządowej, byle nie szeików lub innych urzędników Rządu marokańskiego, jakoteż żołnierzy od piechoty i konnicy, wyjąwszy Maghazniasów, przeznaczonych do pełnienia u nich straży. Również nie będzie im wolno przyjmować do obowiązków poddanego marokańskiego ściganego sędownie.

Il reste entendu que les procès civils engagés avant la protection se termineront devant les Tribunaux qui en auront entamé la procédure. L'exécution de la sentence ne rencontrera pas d'empêchement. Toutefois, l'autorité locale marocaine aura soin de communiquer immédiatement la sentence rendue à la Légation, Consulat ou Agence consulaire dont relève le protégé.

Quant aux ex-protégés qui auraient un procès commencé avant que la protection eût cessé, leur affaire sera jugée par le Tribunal qui en était saisi.

Le droit de protection ne pourra être exercé à l'égard des personnes poursuivies pour un délit ou un crime avant qu'elles n'aient été jugées par les autorités du pays, et qu'elles n'aient, s'il y a lieu, accompli leur peine.

Article 6.

La protection s'étend sur la famille du protégé. Sa demeure est respectée.

Il est entendu que la famille ne se compose que de la femme, des enfants et des parents mineurs qui habitent sous le même toit.

La protection n'est pas héréditaire. Une seule exception, déjà établie par la Convention de 1863, et qui ne saurait créer un précédent, est maintenue en faveur de la famille Benchimol.

Cependant, si le Sultan du Maroc accordait une autre exception, chacune des Puissances contractantes aurait le droit de réclamer une concession semblable.

Article 7.

Les Représentants étrangers informeront par écrit le Ministre des affaires étrangères du Sultan du choix qu'ils auront fait d'un employé.

Ils communiqueront chaque année au dit Ministre une liste nominative des

Rozumie się samo przez się, że procesy cywilne, rozpoczęte przed przyjęciem opieki, dokończone być winny przed temi sądami, przed którymi się rozpoczęły. Wykonanie wyroku nie będzie doznawało żadnych przeszkód. Atoli Władza miejscowa marokańska będzie się starała donieść niezwłocznie poselstwu, konsulatowi lub agencji protegowanego o wydanym wyroku.

Procesa osób, nie zostających już pod opieką, rozpoczęte zanim ta opieka ustała, dokończone będą przed trybunałem, w którym się rozpoczęły.

Osoby, ścigane przez prawo za jakąś zbrodnię lub przestępstwo, nie mają prawa do protekcyi, dopóki nie będą osądzone przez Władzę miejscową i nie poniosą wyznaczonej kary, jeżeli na nią zasłużyły.

Artykuł 6.

Opieka rozciąga się na rodzinę protegowanego. Mieszkanie jego ma być ochraniaane.

Rozumie się, iż do rodziny protegowanego zalicza się tylko żonę, dzieci i małoletnich krewnych, mieszkających pod tym samym dachem.

Opieka nie jest dziedziczna. Wyjmuje się tylko rodzinę Benchimol, dla której taki wyjątek zastrzeżono już w Umowie z roku 1863, lecz nie wolno jest tworzyć więcej takich wyjątków.

Gdyby jednak Sultan marokański zgodził się na zrobienie innego wyjątku, każde z mocarstw rokujących ma prawo udzielenia podobnego przywileju.

Artykuł 7.

Reprezentanci zagraniczni obowiązani są zawiadomić piśmiennie sultańskiego ministra spraw zewnętrznych, czy są zadowoleni z wybranego urzędnika.

Również co roku mają przedstawić wyżej wymienionemu ministrowi listę

personnes qu'ils protègent ou qui sont protégées par leurs Agents dans les Etats du Sultan du Maroc.

Cette liste sera transmise aux autorités locales, qui ne considéreront comme protégés que ceux qui y sont inscrits.

Article 8.

Les Agents consulaires remettront chaque année à l'autorité du pays qu'ils habitent une liste, revêtue de leur sceau, des personnes qu'ils protègent. Cette autorité la transmettra au Ministre des affaires étrangères, afin que, si elle n'est pas conforme aux Règlements, les Représentants à Tanger en soient informés.

L'Officier consulaire sera tenu d'annoncer immédiatement les changements survenus dans le personnel protégé de son Consulat.

Article 9.

Les domestiques, fermiers et autres employés indigènes des secrétaires et interprètes indigènes ne jouissent pas de la protection. Il en est de même pour les employés ou domestiques marocains des sujets étrangers.

Toutefois, les autorités locales ne pourront arrêter un employé ou domestique d'un fonctionnaire indigène au service d'une Légation ou d'un Consulat, ou d'un sujet ou protégé étranger, sans en avoir prévenu l'autorité dont il dépend.

Si un sujet marocain au service d'un sujet étranger venait à tuer quelqu'un, à le blesser ou à violer son domicile, il serait immédiatement arrêté, mais l'autorité diplomatique ou consulaire sous laquelle il est placé serait avertie sans retard.

osób, któremi się opiekują lub które zostają pod protekcją ich urzędników w państwach Sultana marokańskiego.

Lista ta będzie potem przedstawiona Władzom miejscowym, które będą uważały za protegowane tylko osoby w niej zapisane.

Artykuł 8.

Agenci konsulowscy mają co roku doręczyć Władzy kraju, w którym mieszkają, listę osób, któremi się opiekują, opatrzoną swoją pieczęcią. Władza przedłoży ją ministrowi spraw zewnętrznych, aby w takim razie, gdyby nie odpowiadała obowiązującym przepisom, uwiadomił o tem reprezentantów w Tangerze.

Urzędnik konsulowski obowiązany jest donieść niezwłocznie o zmianach między protegowanymi swego konsulatu.

Artykuł 9.

Krajowcy, będący służącymi, dzierżawcami i w ogóle funkcyonaryuszami sekretarzy i tłumaczy krajowych nie zostają pod protekcją. Odnosi się to również do urzędników lub służących marokańskich, pełniących obowiązki u poddanych zagranicznych.

Władze miejscowe nie mają jednak prawa przytrzymać krajowca, będącego urzędnikiem lub służącym u funkcyonaryusza krajowca, pełniącego służbę w poselstwie lub konsulacie, albo też poddanego lub protegowanego zagranicznego, nie uwiadomiwszy o tem Władzy, której tenże podlega.

Jeżeliby poddany marokański, będący w służbie u poddanego zagranicznego, zabił lub zranił kogo, albo gdyby zgwałcił jego prawo domowe, w takim razie będzie natychmiast przytrzymany, ale o tem uwiadomić trzeba niezwłocznie Władzę dyplomatyczną lub konsulowską, której tenże podlega.

Article 10.

Il n'est rien changé à la situation des censaux telle qu'elle a été établie par les Traités et par la Convention de 1863, sauf ce qui est stipulé, relativement aux impôts, dans les articles suivants.

Article 11.

Le droit de propriété au Maroc est reconnu pour tous les étrangers.

L'achat de propriétés devra être effectué avec le consentement préalable du Gouvernement, et les titres de ces propriétés seront soumis aux formes prescrites par les lois du pays.

Toute question qui pourrait surgir sur ce droit sera décidée d'après ces mêmes lois, avec l'appel au Ministre des affaires étrangères stipulé dans les Traités.

Article 12.

Les étrangers et les protégés propriétaires ou locataires de terrains cultivés, ainsi que les censaux adonnés à l'agriculture, paieront l'impôt agricole. Ils remettront chaque année à leur Consul la note exacte de ce qu'ils possèdent, en acquittant entre ses mains le montant de l'impôt.

Celui qui fera une fausse déclaration paiera, à titre d'amende, le double de l'impôt qu'il aurait dû régulièrement verser pour les biens non déclarés. En cas de récidive cette amende sera doublée.

La nature, le mode, la date et la quotité de cet impôt seront l'objet d'un Règlement spécial entre les Représentants des Puissances et le Ministre des affaires étrangères de Sa Majesté Shériffienne.

Article 13.

Les étrangers, les protégés et les censaux propriétaires de bêtes de somme paieront la taxe dites des portes. La quotité et le mode de perception de cette taxe, commune aux étrangers et aux

Artykuł 10.

Stosunki sensalów pozostają takie same, jak były określone w traktatach i w umowie z roku 1863, z wyjątkiem tego, co pod względem podatków jest postanowione w następujących artykułach.

Artykuł 11.

Prawo nabywania gruntów w Marokko przyznaje się wszystkim cudzoziemcom.

Posiadłości można zakupować tylko za poprzednim zezwoleniem Rządu, a tytuły posiadania będą podlegały formalnościom przepisany przez ustawy krajowe.

Wszelkie wątpliwości co do tego prawa rozstrzygane będą podług tych samych ustaw z zastrzeżeniem odwołania się traktatami zawarowanego do ministra spraw zewnętrznych.

Artykuł 12.

Cudzoziemcy i protegowani, którzy są właścicielami dóbr lub dzierżawcami gruntów uprawnych, jak i również senszale, trudniący się rolnictwem, mają płacić podatek gruntowy. Co roku obowiązani są doręczyć swemu konsulowi dokładny wykaz swojej posiadłości i przypadający od niej podatek.

Ten, ktoby dał fałszywy wykaz, powinien za karę zapłacić dwa razy więcej aniżeli przypada od posiadłości nie wykazanej. Za powtórzeniem się tego przewinienia kara będzie podwojona.

Rodzaj, sposób pobierania, terminy i kwota tego podatku będą przedmiotem osobnej umowy między reprezentantami państw i ministrem spraw zagranicznych Najjaśniejszego Szeryfa.

Artykuł 13.

Cudzoziemcy, protegowani i senszale będący właścicielami bydła jucznego, mają płacić od niego podatek, zwany portoryum. Kwota tego podatku, który opłacać mają tak cudzoziemcy jak kra-

indigènes, seront également l'objet d'un Règlement spécial entre les Représentants des Puissances et le Ministre des affaires étrangères de Sa Majesté Shériffienne.

La dite taxe ne pourra être augmentée sans un nouvel accord avec les Représentants des Puissances.

Article 14.

La médiation des interprètes, secrétaires indigènes ou soldats des différentes Légations ou Consuls, lorsqu'il s'agira de personnes non placées sous la protection de la Légation ou du Consulat, ne sera admise qu'autant qu'ils seront porteurs d'un document signé par le Chef de Mission ou par l'autorité consulaire.

Article 15.

Tout sujet marocain naturalisé à l'étranger, qui reviendra au Maroc, devra, après un temps de séjour égal à celui qui lui aura été régulièrement nécessaire pour obtenir la naturalisation, opter entre sa soumission entière aux lois de l'Empire et l'obligation de quitter le Maroc, à moins qu'il ne soit constaté que la naturalisation étrangère a été obtenue avec l'assentiment du Gouvernement marocain.

La naturalisation étrangère acquise jusqu'à ce jour par des sujets marocains suivant les règles établies par les lois de chaque pays, leur est maintenue, pour tous ses effets, sans restriction aucune.

Article 16.

Aucune protection irrégulière ni officieuse ne pourra être accordée à l'avenir. Les autorités marocaines ne reconnaîtront jamais d'autres protections, quelle que soit leur nature, que celles qui sont expressement arrêtées dans cette Convention.

Cependant, l'exercice du droit consuetudinaire de protection sera réservé aux seuls cas où il s'agirait de récom-

jowcy, tudzież sposób pobierania go, będzie przedmiotem osobnej umowy między reprezentantami mocarstw i ministrem spraw zewnętrznych Najjaśniejszego Szeryfa.

Rzeczony podatek podwyższony być może tylko za ponownem porozumieniem się z reprezentantami mocarstw.

Artykuł 14.

W sprawach, dotyczących się osób, nie zostających pod protekcją poselstwa lub konsulatu, nie wolno przypuszczać do pośrednictwa tłumaczy, sekretarzy królewców lub żołnierzy rozmaitych poselstw lub konsulatów, z wyjątkiem, gdyby mieli na piśmie dowód podpisany przez naczelnika poselstwa lub przez władzę konsulowską.

Artykuł 15.

Każdy poddany marokański, który przyjął cudzą narodowość za granicą, za powrotem do Marokko, musi po upływie tak długiego przeciągu czasu, jakiego mu potrzeba było do otrzymania cudzej narodowości, poddać się zupełnie prawom państwa lub opuścić Marokko, chybaby udowodnił, że cudzą narodowość przyjął za dozwoleństwem Rządu marokańskiego.

Ci poddani marokańscy, którzy aż po dzień dzisiejszy przyjęli cudzą narodowość według praw każdego kraju, mogą zatrzymać ją nadal i korzystać ze wszystkich jej skutków bez żadnych zastrzeżeń.

Artykuł 16.

Na przyszłość nie wolno jest udzielać nikomu opieki nieprawidłowej lub półurzędowej. Władze marokańskie nie będą uznawały żadnych innych protekcji jakiegobądź rodzaju oprócz tych, które są wyraźnie przepisane w Umowie niniejszej.

Jednak wykonanie prawa zwyczajowego protekcji zastrzega się na takie wypadki, w którychby chodziło o wyna-

penser des services signalés rendus par un Marocain à une Puissance étrangère ou pour d'autres motifs tout à fait exceptionnels. La nature des services et l'intention de les récompenser par la protection seront préalablement notifiées au Ministre des affaires étrangères à Tanger, afin qu'il puisse au besoin présenter ses observations; la résolution définitive restera néanmoins réservée au Gouvernement auquel le service aura été rendu. Le nombre de ces protégés ne pourra dépasser celui de douze par Puissance, qui reste fixé comme maximum, à moins d'obtenir l'assentiment du Sultan.

La situation des protégés qui ont obtenu la protection en vertu de la coutume désormais réglée par la présente disposition sera, sans limitation du nombre pour les protégés actuels de cette catégorie, identique pour eux et pour leurs familles, à celle qui est établie pour les autres protégés.

Article 17.

Le droit au traitement de la nation la plus favorisée est reconnu par le Maroc à toutes les Puissances représentées à la Conférence de Madrid.

Article 18.

Le présente Convention sera ratifiée. Les ratifications seront échangées à Tanger dans le plus bref délai possible.

Par consentement exceptionnel des Hautes Parties contractantes, les dispositions de la présente Convention entreront en vigueur à partir du jour de la signature à Madrid.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention, et y ont apposé le sceau de leurs armes.

grodzenie Marokanina za usługi oddane obcemu mocarstwu lub z jakichś innych nadzwyczajnych przyczyn. O zasługach i zamiarze wynagrodzenia ich przyjęciem pod swoją protekcyę, trzeba poprzednio zawiadomić ministra spraw zewnętrznych w Tangerze, aby ten mógł w razie potrzeby przelożyć swoje uwagi; ale ostateczne postanowienie zostawia się Rządowi, któremu uczyniono te przysługi. Protegowanych tych może być najwięcej dwunastu dla każdego państwa, chyba żeby Sultan zezwolił na powiększenie ich liczby.

Stosunki prawne protegowanych, którzy otrzymali protekcyę na mocy zwyczaju uregulowanego niniejszem postanowieniem bez ograniczenia ilości osób tej kategorii, używających obecnie prawa protekcyi, będą tak co się tyczy ich osoby jak i ich rodzin, takie same, jak innych protegowanych.

Artykuł 17.

Marokko przyznaje wszystkim mocarstwom reprezentowanym na konferencyi w Madrycie prawa narodów, największej przychylności doznających.

Artykuł 18.

Konwencya niniejsza będzie ratyfikowana a ratyfikacye winny być wymienione jak można najrychlej w Tangerze.

Za wyjątkowem przyzwoleniem Państw rokujących, postanowienia Umowy niniejszej nabędą mocy obowiązującej od dnia podpisania jej w Madrycie.

W dowód czego Pełnomocnicy obustronni podpisali Umowę niniejszą i wycisnęli swoje pieczęci herbowe.

Fait à Madrid, en treize exemplaires,
le trois juillet mil huit cent quatre-vingt.

Spisano w Madrycie, w trzynastu
egzemplarzach trzeciego lipca 1880 r.

(L. S.) **E. Ludolf** m. p.
(L. S.) **Gr. E. Solms** m. p.
(L. S.) **Anspach** m. p.
(L. S.) **A. Cánovas del Castillo** m. p.
(L. S.) **Lucius Fairchild** m. p.
(L. S.) **Jaurès** m. p.
(L. S.) **L. S. Sackville West** m. p.
(L. S.) **G. Greppi** m. p.
(L. S.) **Mohammed Vargas** m. p.
(L. S.) **Heldewier** m. p.
(L. S.) **Casal Ribeiro** m. p.
(L. S.) **Akerman** m. p.

(L. S.) **E. Ludolf** r. w.
(L. S.) **Hrabě E. Solms** r. w.
(L. S.) **Anspach** r. w.
(L. S.) **A. Cánovas del Castillo** r. w.
(L. S.) **Lucius Fairchild** r. w.
(L. S.) **Jaurès** r. w.
(L. S.) **L. S. Sackville West** r. w.
(L. S.) **J. Greppi** r. w.
(L. S.) **Mohammed Vargas** r. w.
(L. S.) **Heldewier** r. w.
(L. S.) **Casal Ribeiro** r. w.
(L. S.) **Akerman** r. w.

Nos visis et perpensis Conventionis hujus articulis illos omnes et singulos ratos hisce confirmatosque habere profiteamur ac declaramus, verbo Nostro Caesareo et Regio promittentes, Nos omnia quae in illis continentur fideliter executioni mandaturos esse.

In quorum fidem majusque robur praesentes ratihabitionis Nostrae tabulas manu Nostra signavimus, sigilloque Nostro Caesareo et Regio adpresso firmari jussimus.

Dabantur Viennae, die vigesima sexta mensis Decembris, anno millesimo octingentesimo octogesimo, Regnorum Nostrorum trigesimo tertio.

Franciscus Josephus m. p.

Henricus liber Baro a Haymerle m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae et Regiae Apostolicae Majestatis proprium:

Franciscus Eques Riedl a Riedenau m. p.,
Caes. et reg. Consiliarius sectionis.

Umowę powyższą, jako obowiązującą dla królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych, podaje się niniejszem do powszechnej wiadomości.

Wiedeń, dnia 27 czerwca 1882.

Taaffe r. w.

Pražák r. w.

99.**Ustawa z dnia 8 czerwca 1882,**

tyczące się postępowania z kalendarzami i kartami do grania, nadchodzącymi z Bośni i Hercegowiny do obszaru, w którym ustawa niniejsza obowiązuje.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanowiłem i stanowią co następuje:

§. 1.

Upoważnia się Administracyą skarbu, aby opłaty, pobierane według przepisów w Bośni i Hercegowinie od kalendarzy tamże wydanych i od kart do grania tamże wyrobionych lub z zagranicy tamże wprowadzonych, wliczała w opłaty, pobierać się mające według ustaw tutejszych, gdy kalendarze i karty do grania tego rodzaju są wprowadzone do królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

§. 2.

Upoważnienie to zatrzymać ma moc swoją dopóty, dopóki także w Bośni i Hercegowinie zachowywane będzie podobne postępowanie co do kalendarzy i kart do grania poddanych przepisany opłatom w królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych i do rzeczonych krajów wysłanych, tudzież dopóki także w krajach korony węgierskiej zasada, w §. 1 wzmiankowana, będzie zachowywana.

§. 3.

Wykonanie ustawy niniejszej, która nabywa mocy od dnia ogłoszenia, porucza się Ministrowi skarbu.

Wiedeń, dnia 8 czerwca 1882.

Franciszek Józef r. w.

Taaffe r. w.

Dunajewski r. w.

100.

**Rozporządzenie ministerstwa skarbu z d. 22 czerwca 1882,
wydane w porozumieniu z ministerstwem handlu,**

tyczące się sposobu oznaczania beczek przewozowych do piwa, przeznaczonych do obrotu za linią podatku konsumcyjnego.

W porozumieniu z ministerstwem handlu rozporządza się co następuje:

Przepis zawarty w ustępie 2 rozporządzenia z dnia 20 maja 1876 (Dz. u. p. Nr. 73), tyczący się znaków, któremi opatrzone być winny beczki przewozowe do piwa, używane w miastach uznanych za zamknięte do przywozu i wywozu, traci z dniem ostatnim grudnia 1882 moc obowiązującą.

Począwszy od dnia 1 stycznia 1883 oznaczać je trzeba paskiem, białą olejną farbą zrobionym, 8 do 10 centymetrów szerokim, idącym w linii prostej po dnie beczki, opatrzonem cechą urzędową tuż pod tą cechą.

Tego nowego sposobu oznaczania można także używać w miejsce dotychczasowego już przed dniem 1 stycznia 1883.

Dunajewski r. w.